

ကျန်းမာရေးဝန်ထမ်းများအတွက် အချက်အလက်များ

ကျန်းမာရေးဝန်ထမ်းများအတွက် အရေးပေါ် ဒဏ်ရာစီမံခန့်ခွဲမှု

သဘာဝဘေးအန္တရာယ်တစ်ခုဖြစ်ပြီးနေချိန်နဲ့ ဖြစ်ပြီးနောက်ပိုင်းမှာ ထိခိုက်ဒဏ်ရာရဖို့ အန္တရာယ်ကြီးမားပါတယ်။ ထိခိုက်ဒဏ်ရာရသူတွေအတွက် မေးခွင်ရောဂါ အန္တရာယ်ရှိနိုင်ပါတယ်။ မေးခွင်ရောဂါဟာ ကြီးလေးပြီး များသောအားဖြင့် သေစေနိုင်တဲ့ အဆိပ်ဖြစ်စေတဲ့ရောဂါ တခုပါ။ ဒါပေမဲ့ ကာကွယ်ဆေးထိုးပြီး ရာနှုန်းပြည့်ကာကွယ်နိုင်ပါတယ်။ ဘယ်ထိခိုက်ဒဏ်ရာရမှု ဒါမှမဟုတ် အင်ပျဉ်ထမှုတွေမဆို ရောဂါပိုးဝင်နိုင်ပြီး ကျန်းမာရေးကုသပေးသူတယောက်ယောက်နဲ့ အမြန်ဆုံးစစ်ဆေးဖို့လိုပါတယ်။ ဒီအချက်တွေက ထိခိုက်ဒဏ်ရာရမှုတွေကို စီမံခန့်ခွဲရာမှာနဲ့ ခြေလက်မဖြတ်ရအောင် ကာကွယ်ရာမှာ အထောက်အကူပေးပါတယ်။ ရေဘေးဒုက္ခရောက်ပြီးတဲ့အခါမှာ အထောက်အကူတွေ နည်းပါးပါတယ်။ ထိခိုက်ဒဏ်ရာရမှုတွေကို စီမံခန့်ခွဲဖို့အဆင့်တွေကို လိုက်နာပြီး နောက်ထပ်ကျန်းမာရေးပြဿနာတွေ မဖြစ်အောင် ကာကွယ်နိုင်ပါတယ်။

စစ်ဆေးခြင်း

- လူနာကို ချဉ်းကပ်ဖို့ နေရာက အန္တရာယ်ကင်းမကင်း သေချာအောင်ကြည့်ပါ။ ပြီးတော့ လိုအပ်ရင် လူနာကို မစစ်ဆေးခင် (ရဲ့ မီးသတ်၊ ပြည်သူ့စစ်) စသဖြင့် သက်ဆိုင်ရာအာဏာပိုင်တွေက လုံခြုံမှုပေးထားသလားဆိုတာ ကြည့်ပါ။
- ဒဏ်ရာကုသမှုအမျိုးမျိုးလုပ်ကိုင်နေတုန်း တတ်နိုင်ရင် အထွေထွေသတ်ပြုချက်တွေကို လိုက်နာပါ။
- လူနာဆီကနေ နောက်ကြောင်းအချက်အလက်တွေ ပစ်မှတ်ထားရယူပြီး နောက်ထပ်ဒဏ်ရာတွေမရှိကြောင်း သေချာဖို့ သင့်တော်တဲ့စစ်ဆေးမှုကိုလုပ်ပါ။

ကုသမှု

- သွေးဆင်းတာကိုထိန်းဖို့ သွေးထွက်နေတဲ့ဒဏ်ရာကို ဖိအားပေးပါ။ တစ်သျှူးအသားတွေကို ထိခိုက်နိုင်လို့ အဝတ်စည်းတာတွေ လုပ်ခိုင်းခဲပါတယ်။
- ဒဏ်ရာမှာ ပိုးမွှားကူးစက်မှုတွေ ဘယ်လောက်များပြားလဲ၊ တစ်သျှူး ဘယ်လောက်ထိခိုက်သွားသလဲနဲ့ ပြင်ပအရာတွေ ဘယ်လောက်ဝင်နေသလဲ စစ်ဆေးပါ။
- ထိခိုက်ဒဏ်ရာရတဲ့နေရာမှာ တင်းကြပ်အောင်စည်းထားတာတွေ ဒါမှမဟုတ် လက်ဝတ်ရတနာတွေရှိရင် ချွတ်လိုက်ပါ။
- ဒဏ်ရာရတဲ့နေရာ ပတ်ဝန်းကျင်ကို ဆပ်ပြာတို့ ပိုးသတ်ထားတဲ့ရေ ဒါမှမဟုတ် ရနိုင်တဲ့ဓာတုအရည်တွေနဲ့ ဆေးပြီး တတ်နိုင်ရင် ထုံဆေးတွေ ထည့်ပါ။
- ဒဏ်ရာတွေကို အဝကျယ်ဆေးထိုးအပ်တို့ ပြွန်တို့သုံးပြီး ဆားရည်နဲ့ လောင်းပါ။ မရနိုင်ဘူးဆိုရင် ရေသန့်ဖူးက ရေကို သုံးနိုင်ပါတယ်။
- ပိုးဝင်နေတဲ့ ဒဏ်ရာတွေ၊ ကိုက်ထားတဲ့နေရာတွေနဲ့ အပေါက်တွေကို ဟထားပါ။ ပိုးမသတ်ထားတဲ့ ပတ်ဝန်းကျင်မှာ ချုပ်ထားတဲ့ ဒဏ်ရာတွေ၊ ဒါမှမဟုတ် မဆေးထားတဲ့ ဒဏ်ရာတွေ၊ ရေနဲ့ မလောင်းထားတဲ့ ဒါမှမဟုတ် အပျက်အစီးအစအနတွေ ကောင်းကောင်း မဖယ်ထားတဲ့ ဒဏ်ရာတွေက ကူးစက်ပြန့်ပွားမှုကြောင့် ရောဂါပိုးဝင်ဖို့ အန္တရာယ်ရှိပါတယ်။ အဓိကအားဖြင့် ရောဂါပိုးဝင်ဖို့ အန္တရာယ် ရှိလို့ ချုပ်ထားတဲ့ ဒဏ်ရာတွေကို အတွေ့အကြုံရှိတဲ့ ကျန်းမာရေးဝန်ထမ်းတွေနဲ့ ပိုးသတ်ထားတဲ့နည်းတွေသုံးပြီး နောက်ကျမှ ချုပ်ဖို့ စဉ်းစားရပါမယ်။

ကျန်းမာရေးဝန်ထမ်းများအတွက် အရေးပေါ် ဒဏ်ရာစီမံခန့်ခွဲမှု

- ပျက်စီးသွားတဲ့တစ်သျှူးစတွေနဲ့ ပြင်ပကအရာတွေက ပိုးဝင်ဖို့အလားအလာပိုများစေလို့ သူတို့ကို အရင်ဖယ်ပြီးမှ ကုသဖို့ လုပ်ရပါမယ်။
- လိုအပ်ရင် ဒဏ်ရာနားက အမွှေးတွေကို ညှပ်ပါ။ အမွှေးတွေကို ရိတ်ဖို့မလိုပါဘူး။ ရိတ်ရင် ဒဏ်ရာမှာပိုးဝင်ဖို့ အလားအလာ ပိုများပါတယ်။
- ဒဏ်ရာကို ပတ်တီးအခြောက်နဲ့ ဖုံးအုပ်ထားပါ။ ပိုနက်တဲ့ ဒဏ်ရာတွေကို ဆားရည်စိမ်ထားတဲ့ပတ်တီးနဲ့ ထုပ်ပြီး ပတ်တီးခြောက် ထူထူနဲ့ နောက်ဖုံးအုပ်ထားဖို့ လိုအပ်နိုင်ပါတယ်။
- ဒဏ်ရာမှာ ပိုးဝင်ရင် “ဒဏ်ရာပိုးဝင်မှုကို စီမံခန့်ခွဲရန် လမ်းညွှန်” ကို ကြည့်ပါ။ (အောက်မှာ ပါပါတယ်)
- ဒဏ်ရာရတဲ့လူနာတိုင်း မေးခိုင်းရောဂါကာကွယ်ရေးလမ်းညွှန်ကို လိုက်နာပါ။
- မေးခိုင်းရောဂါတားဆီးရေး လမ်းညွှန်ကို လိုက်နာပါ။

အခြားထည့်သွင်းစဉ်းစားရန် အချက်များ

- ဒဏ်ရာရတဲ့လူနာတိုင်းမှာ တခြား ဒဏ်ရာတွေ ရှိမရှိ သတိထားပြီးစစ်ဆေးပါ။
- တတ်နိုင်ရင် တခြားဆရာဝန်တွေဆီ ညွှန်းတာ၊ နောက်ပိုင်းဆက်ကုသဖို့လုပ်တာတွေနဲ့ ထပ်မံစစ်ဆေးတာတွေကို အလုံအလောက် လုပ်ပါ။
- ညှစ်ပတ်တဲ့ရေ၊ မြေကြီးနဲ့ သဲတို့ကြောင့် ပိုးဝင်နိုင်ပါတယ်။ ဒဏ်ရာတွေက အညစ်အကြေးနည်းနည်းလေး ဝင်သွားတာနဲ့ ပိုးကူးစက်သွားနိုင်ပါတယ်။
- ပေါက်သွားတဲ့ ဒဏ်ရာတွေမှာ အဝတ်စတွေနဲ့ အမှုတ်သရိုက်တွေ ဝင်သွားနိုင်ပြီး ရောဂါပိုးဝင်နိုင်ပါတယ်။
- ကြေသွားတဲ့ ဒဏ်ရာတွေက လွှဲမိလိုရတဲ့ ဒဏ်ရာတွေထက် ပိုးဝင်နိုင်ပါတယ်။

ဒဏ်ရာပိုးဝင်မှုကို စီမံခန့်ခွဲရန် လမ်းညွှန်

စတက်ဖလိုကော့ကိုင်းနဲ့ စထရပ်တိုကော့ကိုင်း(ရောဂါဖြစ်စေသောကွင်းဆက်ပိုး)တို့ကြောင့် ဒဏ်ရာအများစုမှာ ပိုးဝင်ရပါတယ်။ ဟာရီကိန်းမုန်တိုင်း နောက်ပိုင်း အခြေအနေမှာတောင် ဒီအတိုင်းဖြစ်ပါတယ်။

- ပိုးဝင်နေတဲ့ ဒဏ်ရာတွေကို အစဦးဆုံး ပိုးသတ်ကုသဖို့အတွက် စတက်ဖလိုကော့ကိုင်း လှုပ်ရှားမှုမရှိအောင်လုပ်တဲ့ ဘေတာ-လက်တမ် (beta-lactam) ရောဂါပိုးမွှားသတ်ဆေးတွေ (စက်ဖလက်စင်၊ ခိုင်ကလော့စလင်၊ အမ်ပီစလင်/ဆာလ်ဘက်တမ် - cephalexin, dicloxacillin, ampicillin/sulbactam- စသဖြင့်)နဲ့ ကလင်ဒါမိုင်စင် (clindamycin)တို့ကို သုံးဖို့ အကြံပြုချင်ပါတယ်။
- မှတ်ရန်က မကြာသေးခင်က လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းနဲ့ပတ်သက်တဲ့ အရေပြားနဲ့ တစ်သျှူးပျော့ ပိုးဝင်မှုတွေ ပိုမိုများပြားလာတာက မက်သစ်ီလင် (methicillin) ကို ခုခံနိုင်တဲ့ စတက်ဖလိုကော့ကိုင်း အောရီးယပ်စ် (*Staphylococcus aureus*) (MRSA) ကြောင့် ဖြစ်ပုံရပါတယ်။ ဒီပိုးမွှားကြောင့်ဖြစ်တဲ့ ရောဂါတွေက ဘေတာ-လက်တမ် (beta-lactam) ပိုးမွှားသတ်ဆေးနဲ့ ကုလို့မရပါဘူး။ ဒါကြောင့် လူနာတွေကို ဒီလိုကုလို့မရတာဖြစ်ရမယ်လို့ စဉ်းစားစေချင်ပါတယ်။ ဒီလူမှုအသိုင်းအဝိုင်းလိုက်ဖြစ်တဲ့ MRSA ရောဂါပိုးကို ကုသဖို့ ထရိုင်မီသိုပရင်-ဆာလ်ဖာမက်သိုဇောဇိုင်း (trimethoprim-sulfamethoxazole) (သောက်ဆေး) ဒါမှမဟုတ် ဗန်ကိုမိုင်စင် (vancomycin) (သွေးကြောကသွင်းဆေး) တို့ ရှိပါတယ်။ ကလင်ဒါမိုင်စင် (clindamycin)ကို သုံးရင်လည်းရပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ အိုင်စိုလိတ်တိုင်းကို လုပ်လို့ရတာမဟုတ်ပါဘူး။
- အပေါ်ယံအရေပြားအောက်က ပြည်ကို ခွဲထုတ်တာကလည်း ပိုးဝင်နေတဲ့ ဒဏ်ရာတွေကို ကုသရာမှာ အရေးကြီးတဲ့အစိတ်အပိုင်းတခု ဖြစ်ပါတယ်။

ကျန်းမာရေးဝန်ထမ်းများအတွက် အရေးပေါ်ဒဏ်ရာစီမံခန့်ခွဲမှု

ရေကြီးမှုအခြေအနေများနှင့်ပတ်သက်ပြီး အထူးထည့်သွင်းစဉ်းစားစရာများ

ဒဏ်ရာတွေက (ရေချို ဖြစ်ဖြစ် ရေငန်ဖြစ်ဖြစ်) ပိုးမွှားရှိတဲ့ရေနဲ့ထိတွေ့ရင် ရေကသယ်တဲ့ပိုးမွှားတွေကြောင့် ရောဂါပိုးဝင်နိုင်ပါတယ်။ ဒီလိုပိုးဝင်တာက ရေကြီးပြီးနောက်ပိုင်းမှာတောင်မှဖြစ်ခဲ့ပေမဲ့ အထက်ဖော်ပြပါ ရှေးဦးကုသမှုတွေနဲ့ ကုလို့မှ ကောင်းလာခြင်းမရှိတဲ့ လူနာတွေဆိုရင် ဒါကြောင့်ဖြစ်နိုင်တယ်ဆိုတာ ထည့်သွင်းစဉ်းစားရပါမယ်။ ဒီလိုဖြစ်စေတဲ့ရေထဲက ပိုးမွှားတွေထဲမှာ အဲရိုမိုနာ့စ် (*Aeromonas spp.*)၊ ဝမ်းရောဂါ မဖြစ်စေတဲ့ ဗိုင်ဘရီယို (*Vibrio spp*)နဲ့ တခါတလေ ဆူဒိုမိုနာ့စ် (*Pseudomonas*) ဒါမှမဟုတ် ဂရမ်-အနုတ်လက္ခဏာ (*Gram-negative*) အချောင်းတွေ ပါပါတယ်။

ထရိုင်းမက်ထိုပရိုင်း/ဆာလ်ဖာမက်ထိုဇာဇိုင်း (*Trimethoprim/sulfamethoxazole*)၊ အမော့စီစလင်း/ကလာဗာလ်နိုတ် (*amoxicillin/clavulanate*)နဲ့ ဖလူရိုကွီနိုလုန်း (*fluoroquinolones*)အသစ်တွေ (လီဗိုဖလိုဆစ်၊ မော့စီဖလော့ဆစ်၊ ဂါတီဖလော့ဆစ်) (*levofloxacin, moxifloxacin, gatifloxacin*)တို့က အယ်ရိုမိုနာ့စ် (*Aeromonas*)ကို ကုပြီး ဖလူရိုကွီနိုလုန်းတွေကလည်း ဆူဒိုမိုနာ့စ်နဲ့ တခြား ဂရမ်-အနုတ်လက္ခဏာ ရောဂါပိုးတွေအများအပြားကို ကုပါမယ်။

ပင်လယ်ကမ်းရိုးတမ်းရေပြင်မှာ ဒဏ်ရာမှာပိုးဝင်တာ ဒါမှမဟုတ် ပုဇွန်တို့ ဂဏန်းတို့ ဒါမှမဟုတ် ရေနေသတ္တဝါတွေနဲ့ ထိတွေ့ရာက ပိုးဝင်လာတဲ့ ဒဏ်ရာတွေဆိုရင် ဗိုင်ဘရီယို (*Vibrio*) ကြောင့်ဖြစ်နိုင်တာလို့လည်း ကျန်းမာရေးဝန်ထမ်းတွေက ထည့်သွင်းစဉ်းစားရပါမယ်။ ဗိုင်ဘရီယို ဗာလ်နီဖီကပ်စ် (*Vibrio vulnificus*)ကြောင့်ဖြစ်တဲ့ ဒဏ်ရာမှာပိုးဝင်တာဆိုရင် ရောဂါပိုးဝင်နေတဲ့နေရာတွေကို ဖယ်ရှားဖို့ အကြီးအကျယ်လုပ်ဖို့ လိုအပ်ပြီး အသေနှုန်းလည်း များပါတယ်။ ဒီပိုးဝင်တာတွေကို ဖောင်းပွနေပြီး သွေးသွန်ချင်သွန်နေမယ့်အနာတွေအနေနဲ့ တွေ့ရလေ့ရှိပါတယ်။ နဂိုက အသည်းရောင်အသားဝါရောဂါ ရှိနေသူတွေ ဒါမှမဟုတ် ခုခံအားနည်းစေတဲ့ ဖျားနာမှုတွေ ရှိနေသူတွေက ဗိုင်ဘရီယို ဗာလ်နီဖီကပ်စ် ရောဂါရဖို့ အလားအလာ ပိုများပါတယ်။ ဒီပိုးရှိနေတယ်ထင်ရင် လူနာကို စက်ဖိတာဇိုင်းဒီမ် (*cefazidime*)နဲ့ ဒေါ့စီစိုင်းကလင်း (*doxycycline*)တို့နှစ်မျိုးပေါင်းပြီးကုဖို့ အကြံပေးပါတယ်။

အကိုးအကား။ ။

၆ ကြိမ်မြောက်ထုတ်ဝေခြင်း၊ အရေးပေါ်ဆေးပညာ။ ။ ပြည့်စုံသည့်လေ့လာမှု လမ်းညွှန်၊ ၂၀၀၄ (6th Edition *Emergency Medicine: A Comprehensive Study Guide*, 2004)
၃၄ ကြိမ်မြောက် ထုတ်ဝေခြင်း၊ မိုက်ခရုဘီယိုဗျူဟာ စဉ်းစားလမ်းညွှန်၊ ၂၀၀၄ (34 th Edition. *The Sanford Guide to Antimicrobial Therapy*, 2004)